

Hans v Dorsch

29. juni 2022

Att: Folketingets Forsvarsudvalg

Kære udvalgsmedlemmer

Som noget af det allerførste er det mig særdeles magtpåliggende at understrege følgende: jeg er IKKE partipolitisk farvet i nogen bestemt retning, om end de synspunkter, jeg repræsenterer, uden tvivl kunne forlede til en sådan opfattelse.

Jeg er forsker. Og det er af denne årsag og i den egenskab, det i stigende grad bliver meget vanskeligt for mig at betragte den politiske del af Danmarks forsvar uden en mening herom - ikke mindst da man da nok må sige, at én eller flere beslutninger af nyere dato lader en del tilbage at ønske.

Jeg har en del dokumenterbare og endnu flere udokumenterede kompetencer, der danner basis for denne henvendelse, og jeg tror godt, jeg tør love, at der kommer flere.

Følgende kommentarer, anbefalinger og revselse knytter sig til ganske specifikke sager, der angives som overskrift.

Først og fremmest vil jeg undskylde den uhyggelige lethed, med hvilken jeg på eftermælelignende vilkår kommer her og "spiller smart". Det er så sandelig ikke mit erinde. Mit erinde er et oprigtigt ønske om reform af den proces, der til syvende og sidst styrer dansk forsvarspolitik og ikke mindst indkøbet af relevant materiel.

Dernæst jeg vil bemærke, at jeg HAR bemærket de ændrede strømninger, således at vi ikke længere (kun) sigter efter *"the most bang for the buck"* men også har tænkt os at befordre en dansk våbenindustri.

Jeg har en yderligere, og temmelig trøls, tillægskommentar hertil, for det skulle vi saftusemig have gjort for længe længe siden; Vi har en virksomhed, Hydrema, der siden 1995 har fremstillet et rent udsagt geniale minerydningkøretøj, der koster en brøkdel af alt muligt andet isenkram. Vi har vores ven, der har udviklet, altså UDVIKLET, en plante, der gror lynhurtigt og med sin farve kan vise, hvor der er miner. De har ikke modtaget ret meget andet end "honorable mention" fra nogen som helst. Jeg ved snart ikke, hvad jeg skal sige til det andet end at lade en fortvivlet tåre knibe - ikke mindst når jeg lader et temmeligt misundeligt blik falde på vore norske naboer, der - med vise ord i parafrase fra Mærsk - har udvist det, jeg vil kalde rettidig omtanke i form af Kongsberg, NORAS og de andre, og nu er det altså Kongsberg, der leverer et helt igennem fantastisk missilsystem til 6 nationer, inklusive USA, Tyskland, Japan m.fl. og omsætter rundt regnet 41 milliarder NOK Per februar 2022 (hvor Terma må nøjes med noget, der ligner 2 Mia DKK). Det er mig simpelthen ikke muligt at finde velklingende argumenter for, at det ikke (også) skulle kunne udføres af en dansk virksomhed....og Terma gælder ikke.

Og så jeg hertil føje, at det kan være vanskeligt at forstå vore handlemåder, når vi i snart historisk lang tid har haft finansieringsmuligheder til rente på det rundeste nul. Så det kan umuligt handle om andet end uheldig prioritering. Og hvis vi har brug for at tale med noget, der har fået virkeligt meget for pengene, kan vi jo bruge et taletidskort og ringe til Finland og som ved samme lejlighed har opbygget en forsvarsindustri, der viser sig at være særdeles potent. Patria alene, hvis PMVer vi jo ikke skulle ha', omsætter for mere end 4 mia DKK/anno.

Til sagen:

I forlængelse af ovenstående vil jeg begynde med seneste, utrolige sag:

Danmark ønsker at eksportere vore Piranha 3 - køretøjer til Ukraine til støtte for deres væbnede kamp med Rusland. Det kan så ikke lige lade sig gøre, for man fra schweizisk side har indbygget en re-eksport-passus i kontrakten.

Den tyske kommentar MEIN GOTT er her ganske passende!

Valget af Piranha 5

I betragtning af mængden af konkurrenter på markedet, er det næppe mærkeværdigt, at man har valgt at prioritere *most bang for the buck*...men man må dog tillade sig at stille spørgsmåltegn ved en del faktorer:

I Forsvarsforliget (30. september 2012), forpligtede Danmark sig til at deltage i alle fire type missioner, som Center for Militære Studier (CMS) opridsede i sin "Støvlerapport" (Foråret 2012).

Når en nation forpligter sig 30 år ud i fremtiden til at opretholde en involvering i internationale forsvars- og humanitære operationer, er det afgørende at træffe rigtige beslutning. Det skal både være et køretøj, som kan udføre alle typer af internationale missioner og som er sikkert.

Lad mig i den forbindelse påpege to ting: det kan således ikke have været de indkøbende parter ukendt, at vi har brug for et køretøj, vi kan og må bruge i internationale operationer. Af samme grund vil jeg tillade mig en vis undren over de manglende rettigheder over køretøjet i tilfælde af et ønske om salg til tredjepart.

Havde vi valgt Stryker (baseret på Piranha men fremstillet i USA), Patria APC fra Finland, the ARTEC Boxer, Nexter VBCi.....listen er lang...og ingen af disse ville stille sig hindende i vejen for re-eksport indenfor de i øvrigt gængse rammer. Hvis CV90 havde fået chancen, ville ej heller have skabt vanskeligheder gennem BAe - koncernen, men så ramler vi lige ned i det eneste produkt i miles omkreds, der vil og har givet os bøv. l.

Hertil kommer diverse komplikationer med Piranhas radio, der er så kraftigt, at den kan tage pippen fra ildledecomputeren med en morsomme men næppe sunde komplikation, at den kan finde på at affyre sit våben. Det er måske ikke den herligste dysfunktion. Reservedele, der lader vente på sig, blinde vinkler på størrelse med Aalborg, og generelt problemer af en slags, man ikke går og ønsker med et forholdsvis nyindkøbt system i så overvældende mængder. Udvikling af - eller deltagelse i udviklingen af nye systemer på skandinavisk basis - er bestemt også noget, vi bør se med noget større øjne på. Den CV90-baserede lette kampvogn. En ganske flot produkt med samme ildkraft som en Leopard men med under den halve vægt. Sådan en fætter kan løse mangan en opgave og kan bevæge sig ganske hurtigt. Jeg er umiddelbart af den opfattelse, at GE Land Systems Switzerland skal ha' et rap over eksporten, så vi ikke igen havner i sådanne tovlige situationer. Det er pinligt. Og så mener jeg så for øvrigt også, der er påfaldende tavst omkring ovenstående problemer med Piranha 5, hvilket er uacceptabelt af flere årsager; Hvem har testet Piranha, og hvorfor er disse punkter ikke fremhævet som problematiske?

Valg af artillerisystem

Jeg synes umiddelbart, at såvel Elbit Atmos som Nexter CAESAR udviser store ligheder og lider af de samme - ikke nødvendigvis fejl. Det svenske Archer-system ville nok i dagens verdensbillede være en interessant valg - ikke mindst i lyset af Ukraine, hvor vi jo nok må redefinere behovet for langtrækkende artilleri. Skudkadencen er helt i top. Elbits nye SIGMA-system er også særdeles spændende. Jeg medgiver dog, at i forhold til listeprisen, har vi købt billigt ind hos Nexter. **Landbaseret artilleri:** man kunne her nok anføre, at hvis konflikten har vist noget, så er det, at behovet for langtrækkende artilleri er overhængende, og at kvaliteter som skudkadence og reservedelstilgang er væsentlige. Igen kunne man fristes til at påpege, at ganske mange har ganske mange meninger om ikke mindst CAESAR vs Archer, og at et større antal blev sent til tælling af Norge, hvorved et godt bundt af samme villa have kunnet erhvervs for en pose nødder og et godt smil.

Jeg kan jo nok regne ud, at modviljen mod Archer skyldtes såvel pris som Sverige som uden for NATO, men også her vejres der jo morgenluft.

Ligeledes kunne man nok her argumentere for det superhensigtsmæssige i at etablere et forskningsinstitut, der kan forestå udviklingen af IAS (Intelligent Artilleri Systems), der jo nok ender med at være missil-baserede.

Kampfly

Jeg er fuldstændigt på det rene med, at ligegyldigt hvor meget jeg bjæffer, kommer der ikke til at ske det mindste i den anledning. Jeg vil dog gerne påpege, at JAS39E til policing er et aldeles glimrende valg, der dels vil kunne handles forholdsvis overkommeligt dels vil kunne danne basis for en fælles dansk-svensk østersø-enhed. Jeg anerkender dog, at JAS39E prismæssigt har fået et ordentlig hak opad. Til det med sikkerhed kommende argument om "ikke to flytyper, for det har vi prøvet...." osv, vil jeg lige bemærke, at med F35 (som jo blev den danske betegnelse) begik vi den "genistreg" at forlange en tilpasset udgave af standardproduktet¹. Dels pillede vi radaren ud af næsen på den, dels fik vi en ekstra række turbineblade på den licensbyggede Avon og dels udskiftede vi radiosystemet. Vi kunne næsten ikke, selvom vi havde prøvet, gøre det meget vanskeligere - endda i en sådan grad, at Østrig fravalgte de danske Draken-fly. Jeg kan ikke sige, at dette argument for at fravælge flytype nr 2 er specielt overbevisende, og da SLET ikke, når vi ved, at en JAS39E har driftsomkostninger nogenkunde som en dåse makrel.

¹ Andersson, Hans G (1989). Saab Aircraft since 1937. Washington, DC: Smithsonian Institution Press. ISBN 0-87474-314-1.

Ligeledes vil det her også være passende at påpege, at vore særdeles udtjente F16-fly kommer til at koste Bornholm med omkringliggende øer at holde flyvende. Jeg vil påstå, at en billigere løsning er at leje egnet materiel, indtil leverancen af F35 er overstået. Ligeledes - men det er jeg ganske sikker på, udvalget er helt klar over - skal der bruges en del flere fly end de 27, en eller anden rent faktisk mener er tilstrækkeligt - ikke mindst i betragtning af antallet af F16.-fly, der stadig flyver i forhold til det bestilte antal. For efterhånden rigtigt mange år siden var vi nogle, der foreslog en interim-løsning, bestående af en 10 til 15 årig leasingaftale på et mix af 18 stk Boeing F18 SuperHornet og 24 stk JAS39E, som så gradvist skulle afløses af F-35, når pris og performance begyndte at se rigtig ud. Et uofficielt bud løs på ca 3 mia kroner pro anno inkl. Bevæbning men eks uddannelse. Det er filenfløjtemig billigt, og det er så lav en pris, at man uden bøvl havde kunnet opretholde et troværdigt afvisningsberedskab. Hvorfor Boeing - Saab? Fordi disse to virksomheder, som det naturligvis er udvalget bekendt - har udvidet samarbejdet ganske betragteligt blandt andet med dels T-7 Red Hawk træningsflyet - dels fremtidige udviklingsprojekter - et samarbejde, der næppe vil blive mindre med Sveriges indtræden i NATO. Og så vil jeg da lige påpege 120% modkøbsgaranti fra Saab. En omstændighed, der nærmest giver tårer i øjnene i betragtning af ikke mindst Lockheed-Martins problemer i den anledning.

Træningsfly

Og for første gang i dag skal der lyde rosende ord. Det er virkelig en god ide at være tidlig med på vognen med valget af Pipistrels lille, syvende Duracell-kanin. STOR ros i den anledning.

Jeg har en hemmelig drøm om, at RDAF udvider dette samarbejde til at omfatte en fremtidig flytype (eller to) til afløsning af SAAB T17. En basic og en - forholdsvis advanced. De er der ikke endnu, men installation af glasscockpit i T17 er godt timet, så det giver fint. Må man i den forbindelse bemærke, at Norge kigger grundigt med over skulderen.

Valg af materielstrategi

Der er i hvert fald én ting, som nærmest må stå mejslet i sten; Udviklingen af dansk våbenindustri - måske endda i samarbejde med Norge, Sverige og Finland - kan nærmest kun gå for langsomt. Der er faktisk ikke ret mange egnede argumenter for det modsatte. Det skulle da lige være, at stort set alle andre end Danmark er gået den vej - givetvis af lignende årsager.

Ammunition: Jeg tror ikke, at selv den mest forsvars-tvivlende synes, den nuværende ammunitionssituation er særlig inspirerende - endsige særlig effektiv, medmindre en strategi i tilfælde af angreb er højt at sige BANG. Det må nødvendigvis føre til, at en dansk produktion overvejes nøje.

Håndvåben: Det ser ikke umiddelbart ud som om, ret mange overvejer valg af håndvåben i ret mange minutter. Til gengæld er alle (pånær Finland) enige om valget af ammunition. Der er derfor ikke ret meget til hinder for at genopstarte dansk produktion af infanterivåben.

Luftforsvar: mon ikke det er ved at være tydeligt, at nedlæggelsen af såvel kortdistance som mellemdistance luftforsvar er det nærmeste, man kan komme betegnelse forkert prioritering, hvis man altså rent faktisk har tænkt sig at forsvare eget luftrum. Og igen tillader jeg mig at tage på en kort visit i Norge, som på eget initiativ har udviklet et luftforsvarssystem, baseret på AMRAAM (AIM-120) i kombination med et norskudviklet affyringssystem. Et system, som for øvrigt er på vej til Ukraine - uden restriktioner.

Ahem...

Landbaseret artilleri: man kunne her nok anføre, at hvis konflikten har vist noget, så er det, at behovet for langtrækkende artilleri er overhængende, og at kvaliteter som skudkadence og reservedelstilgang er væsentlige. Igen kunne man fristes til at påpege, at ganske mange har ganske mange meninger om ikke mindst CAESAR vs Archer, og at et større antal blev sent til tælling af Norge, hvorved et godt bundt af samme villa have kunnet erhvervs for en pose nødder og et godt smil.

Jeg kan jo nok regne ud, at modviljen mod Archer skyldtes såvel pris som Sverige som uden for NATO, men også her vejres der jo morgenluft.

Søværn: Og så det der "geniale" træk med at nedlægge ubådsvåbnet.....man sukker og korsner sig. Det er uden nogen tvivl det mest effektive forsvar, der findes af et lands territorialforvand - gerne i kombination med hurtige missilplatforme (Trolde-klasse (Norge) eller Willemoes-lignende).

Valget af fregatter....jeg synes, det er helt rigtige skibstyper. Jeg vil dog lige bemærke, at også her ser skibe ud til at være uhensigtsmæssigt sårbare (Ukraine-krig), så de skal bevæbnes til tænderne, hvis vi rent faktisk vil ha' dem også efter en konflikt. Missilforsvar bliver altafgørende på kort - og mellemdistance. Vi mangler en ny skibstype med slagkraft til Arktis, der skal afløse de 3 gamle. Ulstein-værftets vanvittige konstruktioner, baseret på supply-skibe... Sødygtighed i den helt tunge ende. OG de skal bygges her. IKKE i et eller andet tosset konglomerat af billig arbejdskraft og kinesere.

Ligeledes vil jeg også anføre, at når vi nu er godt igang med at indgå fællesnordiske forsvarsaftaler, så giver det særdeles god mening at koordinere vore indkøb af blandt andet alt; helikoptere, transportfly mv. Hvis Leonardo ikke kan finde ud af at levere noget til tiden, der spiller klaver, så er det ciao ciao Leonardo.

Nu tror jeg, mine udgydelser nærmer sig en afslutning. Jeg vil understrege, at det er ved at være tiden at lægge fortiden bag sig og udvikle strategier, baseret på bedst mulige grej. Isenkrammet koster det, det koster. Vi må gerne fortsætte vore evner som indkøbere, men man bliver træt helt ind i sjælen, når og hvis det koster på såvel kvalitet som kvantitet.

Det sidste, jeg vil påpege, er, at det ikke kan nytte noget at overlade alle indkøb til mennesker, der dybest set ikke ved et hak om materiel eller anvendelsen af dette. Sådanne sager bør overlades til værnsansvarlige, der kan deres ting. Når de har foretaget afprøvninger med efterfølgende anbefalinger, er resten op til indkøbere. Fra politisk hold har man alene den opgave at sørge for, vi ikke køber materiel i Rusland eller i Kina eller andetsteds, der er strategisk out of bounce og så i øvrigt stole på, at de, der har forstand på skidt, gør det supergodt.

Ma har jo heller ikke super-sprællende lyst til åben hjertekirurgi, udført af den lokale maleforretning.

Jeg glæder mig til at se jer lyse fremover, og vi er her, hvis I vil vide mere.

Venlig hilsen

Hans Dorsch

T: +45 71 5555 24